

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ผ้าทอสำหรับใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของการดำรงชีวิตของมนุษย์ นอกจากอาหาร ที่อยู่อาศัย และ ยารักษาโรค มนุษย์เริ่มรู้จักการปั่นเส้นใยพืชเพื่อนำมาทอเป็นผ้านุ่งห่ม ได้แก่ ผ้าฝ้าย เส้นใยเก่าแก่ชนิดหนึ่งซึ่งใช้ในการทอผ้ามาแต่สมัยโบราณ การผลิตเริ่มจากการปลูกฝ้ายในเดือนพฤษภาคม และเก็บในเดือนพฤศจิกายน นิยมเก็บฝ้ายก่อนที่ฝ้ายจะร่วงลงสู่พื้น ป้องกันไม่ให้ฝ้ายสกปรก (อัมพวัน, 2546: ออนไลน์) แล้วทำการสาวใยและหวีเส้นใยเพื่อนำไปทอ (ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ, 2550: ออนไลน์) ในแต่ละเส้นของฝ้ายจึงมีทั้งความนุ่มและเหนียว ซึ่งทำให้ผ้าที่ทอจากฝ้ายนั้นมีความคงทน

การทอผ้า เป็นหน้าที่สำคัญของสตรีไทยในอดีตเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐาน กระบวนการผลิตต้องอาศัยประสบการณ์จึงจะได้ลวดลายสวยงาม ซึ่งแต่ละชิ้นงานนั้นล้วนแล้วแต่เกิดจากความมานะอดสาหัสของคนทำ เพราะใช้เวลาในการทอ (ผ้าฝ้ายทอมือ, 2550: ออนไลน์) คุณค่าและศักยภาพภูมิปัญญาผ้าทอพื้นบ้าน มีหัวใจหลัก 3 ประการ คือ เรื่องราวของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ที่อุดมสมบูรณ์ เรื่องราวของกลุ่มชนพื้นบ้านที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น และคุณค่าของการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (นี่คือ..ผ้าทอพื้นบ้าน, 2550: ออนไลน์) ผ้าฝ้ายพื้นเมื่อนั้น มีเทคนิคการทอลวดลาย และความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ประจำแต่ละท้องถิ่น ทำให้มีเสน่ห์ในตัวเอง (สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550: ออนไลน์) จากอดีตถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ผ้าทอมีความผูกพันกับวิถีชีวิตพื้นบ้านไทยมาช้านาน แม้ว่าสังคมจะแปรเปลี่ยนไปจากอดีตก็ตาม การทอผ้ายังคงเป็นศิลปะ หัตถกรรมพื้นบ้านที่ปรากฏสืบทอดอยู่ในหลายท้องถิ่น ผ้าทอพื้นบ้านพื้นเมืองในชนบทต่างๆ ได้รับการเลือกสรรนำกลับมาใช้ใหม่โดยผู้คนในสังคมเมือง การฟื้นฟูค่านิยมการแต่งกายแบบพื้นเมือง การแสวงหาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ได้ทำให้คนไทยหันกลับมานิยมการแต่งกายผ้าทอพื้นเมืองอีกครั้งหนึ่ง (ผ้าทอกับวิถีชีวิตคนไทย, 2550: ออนไลน์)

การแต่งกายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาของผู้คนในท้องถิ่น อันเป็นรากฐานส่วนหนึ่งของชีวิต และมีบทบาทต่อสังคมทั้งด้านการปกครองและเศรษฐกิจตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ชาวล้านนาเป็นเผ่าไทยกลุ่มหนึ่งที่มีเอกลักษณ์ในการแต่งกาย (พิพิธภัณฑ์ผ้าทอล้านนาเชียงใหม่, 2550: ออนไลน์) ผ้าที่เชื่อกันว่าทอขึ้นใช้ในสมัยนั้น ได้แก่ ผ้าสีจันทน์ขาว

ผ้าสีจันทน์แดง ผ้าสีดอกจําปา ผ้าธรรมดาและผ้ากัมพล เป็นต้น (การแต่งกายของคนเมืองล้านนา, 2550; ออนไลน์) การแต่งกายส่วนใหญ่ของประชากรในปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงรูปแบบการแต่งกายแบบเดิมไปเป็นการแต่งกายตามสมัยนิยมมากขึ้น โดยเฉพาะในหมู่วัยรุ่นและหนุ่มสาว ซึ่งประเด็นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือการคมนาคม ที่สะดวก การทำงานที่เปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรรมเป็นรับจ้างและอุตสาหกรรม ความรู้สึกที่ไม่อยากแปลกแยกจากสังคมส่วนใหญ่ และอิทธิพลของสื่อ ทำให้การแต่งกายจากวัฒนธรรมผ้าทอ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์กำลังหดหายไป จนเห็นว่ามียุคกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังนิยมแต่งกายเท่านั้น

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของภาคเหนือในด้านต่างๆ เช่น การท่องเที่ยว การคมนาคม การสื่อสาร มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างๆเกิดขึ้น รวมถึงวัฒนธรรมในการแต่งกาย ทิศทางการเจริญเติบโตของเมืองเชียงใหม่รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว และที่สำคัญอนาคตของเชียงใหม่ที่รุดหน้ากำลังทำให้วัฒนธรรมบางอย่างของเมืองสูญหายไปด้วย นั่นก็คือวิถีการดำรงชีวิตและการแต่งกายที่นับวันจะหายไปจากความทรงจำ ในปัจจุบันกระแสแห่งการหวนคืนธรรมชาติและ การดำรงอยู่ของคนเมืองในอดีตกำลังได้รับความสนใจจากนักวิชาการและประชาชนเป็นจำนวนมาก มีหลายกลุ่มหลายหน่วยงานออกมาสนับสนุนวัฒนธรรมแบบล้านนา ด้วยการพร้อมใจกันแต่งกายย้อนยุคในโอกาสงานเทศกาลต่างๆ นับว่าเพื่อเป็นการอนุรักษ์รักษาประเพณี และวัฒนธรรมของคนเมืองเอาไว้ไม่ให้สูญสลาย แม้ว่ากระแสการแต่งกายของคนเมืองล้านนาจะยังไม่ได้รับความนิยมมากนัก แต่การได้เริ่มต้นนับเป็นสิ่งที่ดี(การแต่งกายของคนเมืองล้านนา, 2550: ออนไลน์) ซึ่งปัจจุบันผ้าฝ้ายพื้นเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมของผู้บริโภค ซึ่งจะใช้เสื้อผ้าพื้นเมืองในโอกาสเฉพาะ เช่น นักเรียน ข้าราชการ พนักงาน ที่จะใส่ในวันที่โรงเรียน หรือ หน่วยงานนั้นๆกำหนด หรือใส่เฉพาะช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ งานเลี้ยงขันโตก เป็นต้น และอาจจะนำไปเป็นของฝาก ของที่ระลึกในบางครั้ง มากกว่าที่จะซื้อสวมใส่เอง จึงทำให้ปริมาณการซื้อเสื้อผ้าพื้นเมืองยังคงจำกัดอยู่ในเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งถ้าหากขยายการบริโภคให้กว้างขวางออกไปได้ก็จะทำให้มูลค่าของผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้น และยังเป็น การสนับสนุนให้ผู้ผลิตในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และในขณะเดียวกันยังเป็นการสืบต่อวัฒนธรรมพื้นเมืองให้คงอยู่ต่อไป

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทัศนคติของนักศึกษาหญิงในอำเภอเมืองเชียงใหม่ต่อการซื้อเสื้อผ้าที่ผลิตจากผ้าฝ้ายพื้นเมือง เพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจสำหรับผู้ผลิต และผู้จำหน่ายเสื้อผ้าที่ผลิตจากผ้าฝ้ายพื้นเมือง และเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการสำหรับหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับอนุรักษ์ เผยแพร่ความรู้ และสนับสนุนส่งเสริมการใช้ผ้าฝ้ายพื้นเมือง ให้เข้าถึงกลุ่มเยาวชนมากขึ้นและเป็นที่ยอมรับต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของนักศึกษาหญิงในอำเภอเมือง เชียงใหม่ ต่อการซื้อเสื้อผ้าที่ผลิตจากผ้าฝ้ายพื้นเมือง

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงทัศนคติของนักศึกษาหญิงในอำเภอเมือง เชียงใหม่ ต่อการซื้อเสื้อผ้าที่ผลิตจากผ้าฝ้ายพื้นเมือง
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจสำหรับผู้ผลิต และผู้จำหน่ายเสื้อผ้าที่ผลิตจากผ้าฝ้ายพื้นเมืองได้
3. เพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับอนุรักษ์ เผยแพร่ความรู้ และสนับสนุนส่งเสริมการใช้ผ้าฝ้ายพื้นเมือง ให้เข้าถึงกลุ่มเยาวชนมากขึ้น อันจะนำไปสู่การสืบต่อทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4. นิยามศัพท์

ทัศนคติ หมายถึง ความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่บุคคลมีต่อบุคคล กลุ่มบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือเหตุการณ์หนึ่งๆ

นักศึกษาหญิง หมายถึง นักศึกษา เพศหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ซึ่งมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในอำเภอเมือง เชียงใหม่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยพายัพ และมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

เสื้อผ้า หมายถึง เสื้อ กระโปรง กางเกง หมวก และ ผ้าพันคอ

ผ้าฝ้ายพื้นเมือง หมายถึง ผ้าที่ทอมาจากเส้นใยฝ้าย เป็นลายพื้นเมืองทางภาคเหนือ